

Poštnina plačana v gotovini

Dopisi morajo biti frankirani, podpisani in opremljeni s štampiljko dotič. organizacije

Časopis prejemajo le člani strok. organizacij, ki so priključene Strok. komisiji za Slovenijo, in sicer brezplačno

DELAVEC

STROKOVNI ČASOPIS

V organizaciji je mož.
kolikor moči — toliko pravice

— Izhaja 25 v mesecu. —

Uredništvo in uprava:
Ljubljana, poštni predal 290

Čekovni račun št. 13.562

Telefon interurban št. 3478

Rokopisi se ne vračajo.

Leto XXVI

V Ljubljani, dne 25. aprila 1939

Štev. 4

Deklaracija slovenskih delavcev in nameščencev

Delavci in nameščenci enodušno pozdravljamo sklep strokovnih organizacij, združenih v »Osrednjem strokovnem odboru za Slovenijo«, da se bodo v bodoče skupno z vsemi silami borile za svobodo strokovnega udejstvovanja ter enotno nastopale pri vseh akcijah za zboljšanje delovnih pogojev.

Izjavljamo, da se bomo z vsemi sredstvi borili za očuvanje delavstvu in nameščencem svoječasnno zagotovljenih državljskih pravic, zlasti za neokrnjeno svobodo strokovnega združevanja in udejstvovanja ter zagotovljanje upravljanja socialnih ustanov potom samouprav, izvoljenih v tajnih in poročnih volitvah.

Zahtevamo, da Kraljevska vlada zajamči delavcem in nameščencem, da se ne bo poslužila onih pooblastil finančnega zakona za leto 1939-40, ki streme za odpravo samouprav v delavskih in nameščenskih socialno zaščitnih ustanovah ter za omejitvijo svobode združevanja delavcev in nameščencev v svobodnih strokovnih organizacijah, ker so te edino uspešno orožje pri obrambi ogroženih dosedanjih pravic delavcev

in nameščencev ter v boju za izvojevanje pravičnejše bodočnosti. V kolikor so posamezni ministri na podlagi dobljenih pooblastil že izvedli ukrepe, ki so naperjeni proti svobodi in enakopravnosti delavstva v državi, zahtevamo, da se mora take ukrepe takoj razveljaviti.

Delavci,
širite delavski
tisk!

Tekstilno delavstvo pred najhujšimi časi

Vsled pomanjkanja deviz je nastopil skoraj v vseh tekstilnih tovarnah v Sloveniji, še posebno pa v obmejnem Mariboru, odpuščanje tekstilnega delavstva in reduciranje delovnega časa. Po nekod stoje že celi oddelki, stotinam odpuščenih se pridružujejo nove stotine, ki jih tovarne postavljajo na cesto. Tisoči pa že delajo mesto 6 le po 4 dni tedensko.

Beda je zavlada v delavskih družinah, a pomoči ni od nikoder. Pretežna večina delavstva je obrnila pred dvema leti organizaciji hrbet, danes od organizacije seveda ne more dobiti brezposelne podpore. Pomoč, ki jo bodo dobili brezposelni delavci je le kapljica v morje in delavec bo obsojen na stradanje, ako se mu ne zagantira trajno delo.

Za gotove industrije danes ni deviz in Narodna banka pravi, da tudi v dru-

gi polovici leta ne bo mogla dati nič več na razpolago, kot daje sedaj. Pri takem stanju povzročajo naravnost obup v delavskih vrstah vedno nove vesti, da se bo selila na jug. Odločujoči, ali ste se že kaj pobrigali, kaj bodo po tem delali tisoči delavcev v Mariboru, Kranju, Celju in drugod, ako se res začne demontirati slovenska industrija? Slovenski kmet pridela komaj toliko, da preživi sebe, ter se delavec, ki je izšel iz kmetov, ne bo mogel več vrniti nazaj na kmetijo, ker tam zanj ne bo kruha.

Kot slovenski delavci zahtevamo od onih, ki imajo oblast v rokah in morajo enako skrbeti za vse državljske, dejansko enakopravnost tudi za slovenskega delavca! Zahtevamo tudi za njega delo in kruh, odklanjamo pa miloščine, ki bi nas le žalile. Ne čakajte, da bo število brezposelnih narastlo na tisoče, mar-

več pokažite že sedaj, da ste sposobni za tako organizacijo in preskrbo dela, da bo nudila zaposlitev vsem delavoljnim.

Zahtevamo pravo brezposelno zavarovanje

Lansko leto so bili delavci presenečeni z novo ureditvijo brezposelnega zavarovanja, ki je le poostrilo dotedanji birokratizem v borzah dela, podaljšalo čakalno dobo na pridobitev pravice na podporo od 4 na 8 mesecev ter odvzelo brezposelno podporo v zimskih mesecih desettisočem stavbinskih in njim sličnih delavcev, katere se je enostavno proglasilo za sezonske.

Delavstvo je tedaj odločno zahtevalo povrnitev prejšnjih pravic, katere si je kupilo s plačevanjem rednih prispevkov, zahtevalo je, da naj se borze dela izroče v upravo delavcem, da bodo res služile namenu, za katerega so bile ustvarjene: lajšanju bede v brezposelnosti v prvi vrsti pa preskrbi delo.

Delavec se ne bori za brezposelno podporo. Glavna zahteva delavca je: delo in za pošteno delo tudi pošten kos kruha, da bo lahko živela družina.

Dosti je bilo doslej zamujenega na polju preskrbe dela. Imamo države, kjer je uveden za celo vrsto industrij 40-urni, da celo 36-urni delovni čas tedensko. Deset in desettisoči preje brezposelnih so našli s tem ukrepom zaposlitev. In pri nas izvzemši veleindustrije še vedno vlada deseturni delovnik, nič redkega pa ni delovni čas po 12 in več ur na dan.

Minister socialne politike ima pooblastilo, da na novo uredi brezposelno zavarovanje. Zahtevamo, da se kot prvi ukrep k dejanski rešitvi vprašanja pri nas skrajša delovni čas ter enkrat za vselej pokoplje vsaj 9- in 10-urni delovnik!

Zahtevamo, da se s takojšnjo veljavnostjo ukinejo ona določila uredbe o preskrbovanju brezposelnih delavcev, s katerimi se je celi vrsti delavstva sploh odvzelo pravico na brezposelno podporo v zimskih mesecih češ, da so sezonski delavci.

Zahtevamo, da se končno veljavno izdela ob sodelovanju svobodnih delavskih in nameščenskih strokovnih organizacij »Zakon o preskrbovanju brez-

poselnih delavcev in nameščencev«, ki bo zagarantiral izplačevanje zadostnih, življenjskim potrebam odgovarjajočih preživnin za ves čas brezposelnosti že po vplačanih 100-dnevnihs prispevkih ter ta zakon uveljavi najkasneje do 1. sept. 1939.

Zahtevamo, da se v državnem proračunu predvidi specialni državni prispevek za Javne borze dela ter tako zasi-

gura, da bodo Javne borze dela poleg rednih podpor v slučaju potrebe nemo-teno izplačevale tudi izredne in podaljšane podpore.

Zahtevamo, da se takoj zopet vzpostavi samouprave javnih borz dela preko svobodnih in tajnih volitev.

Gospod minister in ostali odločujoči sedaj imate Vi besedo.

Četrta fronta

Ko se že danes vsesplošno govori o raznih vojnih pripravah prinašamo spodaj razpravo vojaških strokovnjakov, kako gledajo na vprašanje sodelovanja ljudstva v eventualnih vojnah.

Vsak dan lahko beremo, da je moderna vojna tehnična vojna, da bo v bodočih spopadnih odločilne važnosti tehnična pripravljenost posameznih armad. To je sicer res, toda kljub temu leži tudi v moderni vojni poudarek na človeku, tudi v bodoči vojni bo končni izid odločila moralna in duševna pripravljenost ljudi za žrtve, prepričanje, da je stvar za katero se bore pravična in vredna žrtve, ki vsako vojno spremljajo in pa zavest da bo življenje po končani vojni lepše in pravičnejše urejeno. Prihodnja vojna ne bo vojna majhnega števila elitnih čet. V njej bodo sodelovale ogromne množice vojakov in delavcev v oboroževalni industriji, v njej bo celokupno prebivalstvo radi medsebojne blokade vujskojočih se držav prizadeto bolj kot kdajkoli doslej.

Če vse to upoštevamo je tudi za nas zanimiva polemika, ki se je v preteklem letu vodila med načelnikom nemške tajne policije (Gestapo) Himmlerjem in bivšim oficirjem nemške vojske Karlom Pintschovijem. Dejstvo, da je v polemiki lahko sodelovala tudi javnost nam dokazuje, da je skozi Pintschovijeva usta govorila nemška armada. Povod za to polemiko je dalo Himmlerjevo predavanje nemškim oficirjem, kaj je treba ukreniti, da bo ljudstvo izdržalo vse vojne grozote.

V tem predavanju je Himmler podarjal, da v bodoči vojni ne bodo obstojala le bojišča med armadami na kopnem, na morju in v zraku, pridružila se jim bo še četrta fronta v notranjosti države same. In na tem bojišču bomo zmagali, nadaljuje Himmler, le s poostrenim nadzorom in pritiskom. Dosedanjim ujetnikom v koncentracijskih taborih moramo pridružiti še nove neštevilne mase. Imeti moramo pred očmi, da zanemarjanje borbe na tej fronti lahko privede državo v propad. Da se odpomore tej nevarnosti, predlaga Himmler, naj bi ustanovili nove napadalne oddelke »oddelke mrtvaških lobanj«, ki bi jih uporabljali le v notranjosti države. Ustanovili bi jih na principu strogih selekcij od delovnih množic

in jih nastanili v vseh nemških pokrajinah. Da jih pa ja ne bi okužili opozicionalci s svojim mišljenjem, jih bi uredili po sledečih načelih:

1. Noben oddelek teh čet ne bi služil v svojem domačem kraju.

2. V posameznih krajih bi bil oddelek nastanjen le tri tedne.

3. Noben član teh oddelkov ne bi smel kot posameznik sodelovati v pouličnih bojih. Če bi pa nastopila potreba, bi pa vse oddelke istočasno brezobzirno porabili v borbi proti nezadovoljnim elementom.

Koliko važnost pripisuje Himmler tej fronti v notranjosti države razvidimo iz citata, s katerim je utemeljeval ustanovitve teh novih oddelkov: »Razumevanje za to fronto v notranjosti države, od katere lahko zavisi obstoj nemškega naroda, če bo moral prestati vse težave, ki so zvezane s totalno vojno, moral povsod prodreti.«

Vsa ta Himmlerjeva izvajanja lahko strnemo v kratko trditve: da bo Nemčijo v totalni vojni lahko rešil pred vplivom režimu nasprotnih elementov le poostren nadzor in pritisk na vse opozicijske elemente.

Zdi se pa, da nemška armada nikakor ni teh misli. Kmalu po govoru Himmlerja je namreč izdal Pintschovius knjigo: »Duševna odpornost v moderni vojni«, v kateri postavlja proti Himmlerjevim navedbam sledeče ugotovitve:

Mislim, pravi Pintschovius, da ni verjetno, da bi se bodoče vojne hitro končale. V nje bodo še bolj, kakor v svetovno vojno zapletene najširše ljudske

množice. V ozračju pa, ki ga karakterizirajo bombe, lakota, denuncijantstvo in nezaupanje, in ki nastopi v vsaki vojni nujno, nastopi ravno radi tega ozračja, z isto nujnostjo duševni in moralni preobrat množic. In tedaj stopijo na prvo mesto moralni faktorji, od katerih je odvisno nadaljevanje vojne in končna zmaga. Ti moralni faktorji prodirajo v strelske jarke in v notranjosti vsakega posameznega vojaka se stvori nova fronta, fronta v duhovni vojni, ki jo je mogoče prebiti z vsemi uničujočimi sredstvi moderne vojne. Če hočemo torej zmagati, moramo gojiti v vsakem posamezniku zavest svobode, dolžnosti in osebnega ponosa. Le tisti namreč lahko čuti z državo, ki nosi v sebi ogenj svobodoljubnosti, občutek za pravičnost in zmožnost lastnega samostojnega presojanja. Le tisti ima dovolji moči za duhoven odpor v totalni vojni.

Nadalje dokazuje pravilnost teh svojih trditve: Pri vseh grozotah moderne totalne vojne je nemogoče izsiliti trajno nadomestek za čut dolžnosti. V začetku to že gre, pozneje pa ne, ker je brezmiselno groziti z kaznijo ljudem, ki itak zrejo vsak dan smrti v oči. Možno je napoditi ljudi v klavnico, ne pa v vojno. V moderni vojni namreč lahko zdrži le tisti, ki se zavestno bori, oprt na argumente svojega razuma in srca. V nobeni vojni, če ni razpoloženje mas in pripravljenost na žrtve igralo tolike vloge, kot jo bo v bodoči. Volja in pripravljenost ljudstva na žrtve sta postali najobčutljivejši točki front.

To, da je postalo ljudstvo tako važen faktor v bodoči vojni je pa posledica totalne vojne, ki zahteva kljub velikemu tehničnemu napredku v vojnih sredstvih in orožju, mobilizacijo vsakega državljana. (V nasprotju s principom nacionalno socialističnih organizacij, ki izberajo svoje članstvo le iz režimu najbolj vdanih pristašev.) In ta totalna vojna bo verjetneje postala prej naše prekletstvo in propad, kot pa rešitev, če ne bomo upoštevali ljudskega razpoloženja.

S to ugotovitvijo konča Pintschovius svoja izvajanja. M. P. P. R. P. P. P. P.

Zadružništvo na Švedskem

O državah Skandinavskega polotoka — Švedski in Norveški — h katerima pa lahko prištevamo tudi Dansko, ki je z njima povezana z gospodarskimi in kulturnimi vezmi, v današnjih negotovih in razburkanih časih zelo malo slišimo.

Vse te države so se v zadnjih stoletjih razvijale neodvisno od nacionalnih in političnih bojev v Evropi. Niti malo se niso ozirale na nezdravo šovinistično tekmovanje med posameznimi

narodi in državami, živele so med seboj v miru in skladnosti. Toda v poslednjih 30-tih ali 40-tih letih se razvija v njih nekaj, kar lahko v mnogem pogledu smatramo za novo obliko gospodarskega življenja: razvija se notranje načrtno gospodarstvo. Kjerkoli gre namreč za neposredne potrebe konzumentov — stanovanje, prehrana, razsvetljava in kurjava, obleka in obutev — so odločno odstranile vse posredovalce med proizvajalcem in trošilcem

in s tem avtomatično pocenile vse potrebščine.

Ta razvoj lahko smatramo za socializacijo, za podržavljenje vseh produkcijskih sredstev, ki napreduje sicer nenakomerno, napreduje pa le. Cilj te socializacije je čisto praktičen: znižanje izdatkov za potrebščine, ki jih človek rabi za udobno in dostojno življenje. Ta cilj najbolje označuje geslo švedske socialno demokratske stranke: udobnost v vsako hišo in za vse razrede.

To geslo postaja resničnost. Življenjski standard se je povzpел v skandinavskih državah na najvišje mesto v Evropi, skandinavske države imajo največ avtomobilov in telefonov in največ električnih prog med vsemi državami Evrope in to z ozirom na površino, kakor število prebivalstva.

Najboljši primer socializacije nam nudi Švedska, ki je najbolj industrijalizirana in kjer je življenjski standard tudi najvišji. Faktorja, ki delata roko v roki sta tu država (v vladi je švedska socialistična stranka skoraj redno najmočnejša) in pa socialistično zadrugarstvo.

O vlogi države pri uvedbi načrtnega gospodarstva bomo spregovorili nar besed v prihodnji številki. Danes se bomo omejili le na zadrugarstvo.

V Švedski tekmuje zadrugarstvo s privatnimi podjetji pod istimi pogoji v pogledu obdavčenja in vseh ostalih dajatev. Centralna organizacija je zadruga zveza, ki združuje v sebi 786 zadrug, v katerih je bilo 1932. leta včlanjenih 512.986 družin. V poljedelskih krajih imajo te zadruge običajno le po eno prodajalno. V Štokholmu (glavno mesto Švedske) pa ima glavna zadruga zveza 340 trgovin v katerih prodajajo hrano, obleko, meso, kruh itd., vsak artikel zase. Prodajalne so dobro upravljane in privlačno urejene. Zadrugar kupuje v njih blago nekoliko ceneje kot v privatnih podjetjih, razen tega pa dobiva letno še 2% dividende.

Toda na kak način je zadruga zvezi

uspelo znižati cene v korist konzumentu? To je dosegla šele takrat, ko je bila skupno s svojimi podružnicami dovolj močna, da je napadla truste. Prvi napad je veljal margarinskemu trustu. Margarina (rastlinska mast) je v Švedski zelo važno prehranjevalno sredstvo. Upravitelji zadruga zveze so uvideli, da je cena margarine z ozirom na stroške proizvodnje, previsoka. V začetku so skušali trust pregovoriti naj zniža cene. Ker je bilo to brezuspešno, so zadrugarji 1921 l. zgradili veliko tovarno za margarino, ki so jo pozneje še večkrat razširili, tako da je danes največja in najmodernejša tovarna te vrste. Margarinski trust je izgubil svoj vodilni položaj, kar se je takoj poznalo na znižanju cen.

Na sličen način je zadrugarstvo zlo-milo premoč mlinarskega trusta. Danes je zadruga zveza lastnica največjih mlinov. Naslednji trust s katerim se je spoprijela zveza, je bila industrija galoš, ki je v Švedski radi dolge in ostre zime zelo važna.

Velike uspehe je dosegla tudi v borbi z internacionalnim kartelom električnih žarnic. Potem ko je natančno proučila cene žarnic na svetovnem trgu in ugotovila med cenami veliko razliko je prišla do prepričanja, da bi bila na Švedskem vsaka žarnica za eno tretjino dosežanje cene cenejša, kar bi zneslo samo na Švedskem 1½ milijona dolarjev letno. Stopila je v stik z zadrugami Danske, Norveške in Finske in ustanovila l. 1931 »Severno Evropsko Luma Zadrugo«.

To je prva prava mednarodna zadruga katere člani so člani vseh zadrug vseh štirih držav od katerih ima vsaka v zadrugi svoj delež in v odboru svoj glas. Cena žarnic je padla za polovico.

Švedski zadrugarji delavci mislijo, da bi se v bodočnosti na ta način dal interneacionalni trg razširiti v nedogled in so ponosni, da so prvi pokazali svetu na praktičnih primerih, kako se lahko razvije mednarodno zadrugarstvo in mednarodno sodelovanje.

Rooseveltova spomenica

Naši člani so imeli priliko čitati to spomenico že v dnevnem časopisju, kjer je bila pa izredno slabo prevedena. Zato jo priobčujemo po čisti preštavi iz angleščine, katero je izvršil »Družinski tednik«. Spomenica je lep dokument državniške modrosti, topline in ljudske pripadnosti in zasluži trajnejši okvir.

Predsednik Zedinjenih držav ameriških se je obrnil na Hitlerja in Mussolinija z naslednjo brzojavko:

Prepričan sem, da vidite, da živi danes na stotine milijonov človeških bi-

tij v trajnem strahu pred novo vojno ali celo pred celo vrsto vojn.

Ta strah — in možnost takšnega spopada — zadaja narodu Združenih držav, v čigar imenu govorim, resno skrb, prav tako pa mora vznemirjati druge narode vse zahodne poloble. Vsi vedo, da bi vsaka velika vojna, tudi če bi bila omejena na druge celine, ves čas dokler bi trajala, težko ležala na njih in da bi imela posledice tudi za bodoče rodove.

Spričo okoliščine, da je po silni napedosti, ki jo je svet doživel pretekle

tedne, kakor kaže, nastopilo vsaj trenutno pomirjenje — ker ta trenutek nobene čete ne marširajo — je nemara ta trenutek ugoden, da vam pošljem to poslanico.

Že prej sem se nekoč obrnil do vas zastran ureditve političnih, gospodarskih in socialnih problemov z miroljubnimi metodami in brez zatekanja k orožju.

Toda potek dogodkov, se zdi, je spet prinesel grožnjo z orožjem. Če bi se takšne grožnje nadaljevale, se zdi neizogibno, da bo velik del sveta poginilo v skupen pogin. Ves svet bo trpel: zmagovite države prav tako kakor premagane države in nevtralcji.

Nočem verjeti, da bi svet moral biti obsojen v takšno usodo. Narobe, jasno je, da imajo voditelji velikih narodov moč, da obvarujejo svoje ljudstvo grozeče katastrofe. Prav tako je jasno, da ljudstva sama v svojih mislih in v svojem srcu žele, da bi bilo konec njihovega strahu.

Toda na žalost je potrebno vzeti na znanje zadnje dogodke.

Trije narodi v Evropi in eden v Afriki so doživeli konec svoje neodvisnosti. Prostrano ozemlje nekega drugega neodvisnega naroda na Daljnem Vzhodu je zasedla njegova soseda. Sodeč po trdovratnih glásovih, ki o njih upamo, da so neutemeljeni, se pripravljajo novi napadi proti drugim neodvisnim narodom. Naj povem brez ovinkov: bliža se trenutek, ko morajo takšne razmere pripeljati v katastrofo, če se ne najde razumnejši način oblikovanja dogodkov.

Večkrat ste že zatrdili, da ne vi ne nemški (italijanski) narod ne želita vojne. Če je to res, potem vojna ni potrebna.

Ni je stvari, ki bi mogla prepričati narode na zemlji, da katera vlada sme ali mora zaplesti svoj lastni narod ali druge narode v posledice vojne, razen če je očitno, da brani svoje lastno ozemlje.

Ko mi Američani to izjavljamo, ne govorimo iz sebičnosti, ne iz strahu ne iz slabosti. Če zdaj govorimo, govorimo z državniškim glasom in iz ljubezni do človeškega rodu. Še zmerom sem prepričan, da se mednarodni problemi morejo urediti za konferenčno mizo.

Zato ne gre, da bi kateri izmed prizadetih, kadar bi se nanj apeliralo, naj pride na miroljuben pogovor, odgovoril, da ne bo odložil orožja, dokler ne dobi vnaprej zagotovila, da bo razsodba ugodna zanj. V konferenčni dvorani morata obe stranki prav tako lojalno sodelovati pri razpravi kakor pred sodiščem, prepričani, da bosta obe deležni resnične pravice; in v navadi je in potrebno je, da obe stranki pustita orožje pred vrati dvorane, v kateri razpravljata.

Prepričan sem, da bi svetovni mir prišel velik korak naprej, če bi vsi narodi dobili odkrito izjavo o sedanji in bodoči politiki vlad.

Ker so Združene države del zahodne poloble in zato niso zapletene v sedanje evropske spore, mislim, da bi utegnili biti voljni sporočiti takšno izjavo meni kot poglavarju naroda, ki je daleč od Evrope; tako bi mogel nastopiti zgolj z odgovornostjo in dolžnostmi prijateljskega posrednika in sporočiti to izjavo drugim narodom, živečim danes v strahu pred možnostmi, ki utegnejo nastati iz politike vaše vlade.

Ali ste voljni dati zagotovilo, da vaše oborožene sile ne bodo napadle ali vdrlle na ozemlje ali na posest naslednjih neodvisnih držav: Finske, Estonke, Letonske, Litve, Švedske, Norveške, Danske, Nizozemske, Belgije, Velike Britanije in Irske, Francije, Portugalske, Španije, Švice, Lichtensteina, Luksemburga, Poljske, Ogrske, Romunije, Jugoslavije, Rusije, Bolgarije, Grčije, Turčije, Iraka, Arabije, Sirije, Palestine, Egipta in Irana?

Takšno zagotovilo kajpada ne bi smelo veljati samo za sedanji čas, temveč za zadostno dolgo bodočnost, da bodo dane vse možnosti za izgradnjo trajnejšega miru z miroljubnimi metodami. Zato predlagam, razumite pod besedo »bodočnost« dobo zajamčenega nenapada za vsaj deset let, če že ne za četrto stoletja — ako smemo tako daleč gledati.

Če poda vaša vlada takšno zagotovilo, ga bom brez odloga sporočil vladam gori navedenih držav, obenem jih bom pa vprašal, ali je — na kar se po človeški pameti popolnoma zanesem — vsaktera izmed njih tudi sama pripravljena dati isto zagotovilo, da ga sporočim vam.

Takšna vzajemna zagotovila, kakor sem jih zgoraj navedel, bodo prinesla

vsemu svetu vsaj nekoliko takojšnjega olajšanja.

Če bomo imeli takšna zagotovila, predlagam, da se v atmosferi miroljubnosti, ki bo iz njih nastala, takoj začno razgovori o dveh najvažnejših problemih, in vlada Združenih držav bo rada pri tem sodelovala.

Izmenjava misli, ki mi je pred očmi, velja vprašanju, kako naj si narodi sveta kar najučinkoviteje in najhitreje postopno olajšajo strahotno breme oboroževanja, ki jih žene od dne do dne bolj v gospodarski polom. Obenem bi bila vlada Združenih držav voljna udeležiti se razgovorov o tem, kako bi se dognal najprimernejši način, da se odpre pot mednarodni trgovini, tako da bi vsi narodi mogli na temelju enakopravnosti kupovati in prodajati na svetovnem trgu in imeli zagotovilo, da bodo dobili surovine in izdelke, potrebne za miroljubno gospodarsko življenje.

Hkrati bi vlade drugih narodov, torej ne Združenih držav, vlade, ki so neposredno prizadete, načele takšne politične razgovore, ki se jim zde potrebni ali zaželeni.

Priznamo, da so problemi, ki teže človeštvo, zapleteni, vemo pa tudi, da jih moramo načeti in proučiti v okolju miru. Toda takšno okolje je nemogoče, če se pogovori vrše v senci groženj s silo ali strahu pred vojno.

Mislim, da ne boste krivo razumeli duha odkritosti, v katerem vam pošiljam to poslanico. Poglavarji velikih vlad so v tej uri dobesedno odgovorni za usodo človeštva v prihodnjih letih. Zato ne morejo biti gluhi za prošnjo svojih narodov, da jih obvarujejo pričakovanega vojnega kaosa. Zgodovina jim bo naprtila odgovornost za življenje in srečo vseh — tudi najmanjših.

Upam, da bo vaš odgovor vлил človeštvu upanje, da bo konec njegovega strahu in da se bo smelo za dolga leta čutiti na varnem.

pravice, ki jih ostalo delavstvo že uživa, so hoteli tudi za se.

Dvojna uradna pogajanja na sreskem načelstvu so se na nepopustljivosti zastopnika mojstrov razbila in 3. aprila je stopilo delavstvo v stavko, ki je trajala v vzornem redu do 19. aprila. Tedaj se je po odloku Kr. banske uprave vršilo ponovno pogajanje, na katerega so poslali mojstri le enega zastopnika, ki je izjavil, da so mojstri sklenili, da ne podpišejo nikake pogodbe. Vsaj pomočnik naj se dogovori s svojim mojstrom, kakor je bilo to vpejlano pred stavko.

Zastopnik banske uprave je dal nato poklicati vse mojstre in mojstrice, ki imajo pomočnike ter se je temu pozivu odzvalo 22 mojstrov, nakar je bil na ponovnih pogajanjih dosežen kompromis, ki so ga omogočili pomočniki z največjo popustljivostjo. Sprejet je bil zapisnik, glasom katerega se stavka dne 20. aprila konča ter nastopijo vsi pomočniki zopet delo in se ne bo radi udeležbe pri stavki proti nikomur izvajalo konkvenc. Določene so bile minimalne mezde, ki znašajo za pomočnike v III. razredu din 2.50, v II. razredu din 3 in v I. razredu din 3.50, za pomočnice pa od din 2.50 do din 3.25.

Malenkosten je uspeh, ki so ga dosegli pomočniki v Kranju glede mezd, **velik uspeh pa so dosegli s tem, da so ohranili ves čas stavke popolno solidarnost in prestali z uspehom prvi ognjeni krst, kar bo njih odporno in bojno moč dvignilo za bodoče nastope.**

S. D. S. Z. J.

VEVČE

Kriza, ki spremlja vevško delavstvo v njihovi življenjski borbi že vse od leta 1930 dalje, tudi sedaj še ni povsem popustila. Res je, da je za nekatere oddelke nastopilo precejšnje izboljšanje, zato pa so drugi bolj prizadeti. Količina produkcije sicer ni padla, nasprotno, se je povečala napram produkciji takoj po vojnih letih, za skoro 100 odst. Vsekakor pa je dana možnost dvigniti produkcijo skoro še za nadaljnjih 50 odst., če bi se staval ves obrat v pogon, a to bi se zgodilo le, če bi bilo dovolj naročil. Razumljivo bo, da se vzporedno s produkcijo dviga tudi dohodek podjetja, kar povsem jasno priča, da je bilo kljub občutni krizi vloženo precejšnje število milijončkov v nove zgradbe in stroje, kar je ponovno dvignilo konkurenčno sposobnost podjetja.

Kaj pa delavstvo? Tudi produktivna sposobnost delavstva je stopnjevala vzporedno z produkcijo in novimi strojnimi napravami ter s pomočjo akordnih del ter priganjaškega sistema, ki se je uveljavil pri vseh oddelkih, kar je mnogo doprineslo k racionalizaciji podjetja.

Vendar pa kljub vsem žrtvam, ki jih je delavstvo doprineslo za povzdigo podjetja, ni doseglo nikakega priznanja, niti izgledov stalnosti. Saj že na leta visi na oglasni deski obledeli in porumeneli razglas o odpovedi vsemu delavstvu na 14 dni in vsak teden slede nove objave o zaposlitvi delavstva v naslednjem tednu! Vse te objave pa nosijo kot zaključek besedila sledeče: Naše svoječasne odredbe ostanejo s tem še nadalje v veljavi! S temi oglasi na črni deski se drži delavstvo v večnem strahu, kdaj se bodo vrata v podjetje za

Strokovni vestnik

RUDARJI

RUDARJI TPD ZA ZBOLJŠANJE POLOŽAJA

Pred enim letom je bila sklenjena nova pogodba za rudnike TPD, ki je do 30. aprila 1939 neodpovedljiva, po tem roku pa se jo zamore odpovedati na 4 mesečno odpoved.

Vsled občutnega porasta draginje in gotovih še vedno neurejenih zadev (n. pr. kategorizacija, napredovanje, uvédba dopustov, katere že uživajo rudarji v državnih rudnikih) so začele strokovne organizacije rudarskega delavstva **akcijo za prilagoditev pogodbe novonastalim draginjskim razmeram ter upravičenim zahtevam delavstva.**

Dne 13. aprila se je vršila v Trbovljah delegatska konferenca vseh treh rudarskih organizacij, II. skupine rudarske zadruga ter strojniške zveze, ki je po triurni razpravi izdelala

soglasno načrt za revizijo obstoječe pogodbe pri TPD, ki bo te dni predložen ravnateljstvu TPD s predlogom, da se vrše pogajanja za spremembo in dopolnitev sedanje pogodbe, ne da bi isto ena ali druga stran odpovedala.

OBLAČILNI

MEZDNO GIBANJE KROJAŠKIH POMOČNIKOV V KRANJU Z USPEHOM ZAKLJUČENO

Krojaški pomočniki in pomočnice v Kranju in okolici so živeli zadnja leta v neurejenih razmerah. Socialna zakonodaja — bolniški teden, plačilo nadur, da celo minimalne mezde — je bila pri večini mojstrov španska vas. Za najbolj osnovne pravice delavca so začeli nastopati pomočniki, želeli so sklenitev kolektivne pogodbe, ki bi jim garantirala vsaj mezde od din 3 do 4 na uro, vsaj mali delček onih

večno zaprla in bo ostala le še ulica njegovih široki novi dom z vso svojo brezpravnostjo.

Da bi si pa moglo delavstvo kaj prihraniti za svoja stara leta, o tem pa niti govora ne more biti. Saj s svojimi skromnimi dohodki komaj iz dneva v dan preživlja sebe in svoje družine, o vsem tem bi vedeli mnogo več povedati okoliški trgovci! Vse kar bi se dalo upoštevati kot prihranek z obrestmi vred za vestno, vztrajno in dolgotrajno delo je, izganost, izčrpanost, tuberkuloza in žalostni spomini ob pogledu na mogočne zgradbe — in bedo, ki spremlja življenje proletarcev.

In zakaj vse to? Ali je to res nujno in se ne da odpraviti? Res je vse to posledica današnjega gospodarskega in političnega sistema. Vendar pa tudi v tem sistemu ni nujno in bi zdrava pamet tudi to odpravila. V družini mora vladati neki red, ki obstoja v gotovem naraščanju, ter da se v okviru rednih dohodkov tudi krijejo redne potrebe za vse člane družine enako. Vsi člani morajo imeti enake pravice kakor tudi enake dolžnosti v okviru sposobnosti kakršnih je kdo zmožen in mu je v okviru teh pravic in dolžnosti zajamčen tudi obstoj oziroma redno življenje. Tak red bi moral vladati tudi v družbi! In če ne vlada, koga naj dajmo za ta red? Karl Marx pravi, da je osvoboditev delavstva delo delavstva samega! In če ta izrek velikega mojstra priznamo kot pravilen, čemu še čakamo in odlašamo z delom? Ali ni že skrajni čas, da strnemo vse svoje pozitivne sile v eno celoto in s tem dokazemo vsem razbijaškimi pridigarjem, da smo zmožni in tudi sposobni napraviti red — red, ki bo pravičen in tudi sprejemljiv za vse delovno ljudstvo. Treba je samo resne volje in pravičnosti, idealno požrtvovalnih ljudi in uredilo bi se vse.

KOLEKTIVNA POGODBA ZA ČEVljARSKO STROKO SKLENJENA

Že zadnjič smo poročali o pogajanjih za kolektivno pogodbo v čevljarski stroki. Pogajanja so bila v četrtek, dne 20. aprila uspešno zaključena. Sklenjena je kolektivna pogodba, s katero se ureja vse službeno razmerje za vse čevljarsko delavstvo, tarife pa urejajo delavske urne, tedenske in akordne mezde.

To je prva kolektivna pogodba v čevljarski obrti. Na razpravah, kakor tudi na sestanku čevljarskih mojstrov in pomočnikov se je videlo, da se obe strani zavedata koristi na ta način urejenega službenega razmerja. Zato bodo tako mojstri kakor pomočniki solidarno pazili, da se bo pogodba in tarifa povsod izvajala. V pogodbi je določena tudi tarifna komisija v svrhu kontrole nad izvajanjem kolektivne pogodbe in tarife, ki jo bodo sestavljali po 3 predstavniki iz obeh strani. Poleg podpisnice pogodbe je specijalna naloga te tarifne komisije, da rešuje eventualne spore, izvirajoče iz pogodbe in tarife in so sporne stranke dolžne predložiti spor v rešitev tej komisiji predno bi se imel kak spor obravnavati pred sodiščem.

Za čevljarsko delavstvo, kakor tudi za obrtnike, je to gotovo korak naprej, ker je po dolgem času zopet poleg kolektivne pogodbe tudi enotna tarifa. Kolektivna pogodba in tarifa bodo tiskane v posebni brošurici.

OBČNI ZBOR PODRUŽNICE LJUBLJANA

Dne 16. aprila se je vršil redni letni občni zbor ljubljanske podružnice SDSZJ. Po običajnih poročilih, ki jih je podal odbor o svojem delu v pretečenem letu, je zastopnik centrale podal referat o vseh važnejših delavskih in socialnopolitičnih vprašanjih in novih smernicah za bodoče delo, nakar je bil izvoljen naslednji odbor: Predsednik Gollesch Alojz, podpredsednik Peternel Anton, tajnik Novak Franc, blagajnik Žlebnik Edi, odbor: Vidmar Franc, Blažun Jakob, Prošek Avgust, Vrhovec Jože in Švigelj Jože; v nadzorstvo: Furlan Ivan in Reberšak Franc.

PREVALJE

Delavstvo tukajšnje papirnice, v kateri je zaposlenih 40 delavcev, je zlasti v letih 1930—1935 preživljalo težke čase.

Vsled pasivnosti podjetja so bile delavstvu v tem času plače dvakrat reducirane. Delavske mezde so se izplačevale le z veliko zamudo in neredno. Umevno, da je iskalo delavstvo iz tega klavernega položaja rešitve. Odločili smo se zato, da obnovimo organizacijo, katera je v letu 1925 prenehala z delovanjem.

Z malim številom članov, 13 po številu, je stopila podružnica S. D. S. Z. J. v letu 1936 zopet v življenje.

Z agilnim in vztrajnim delom med papirniškimi delavstvom smo dosegli že po enem letu sklenitev kolektivne pogodbe za delavstvo papirnice. Ni se sicer dalo z novo pogodbo doseči tiste mezde kot so bile leta 1930, toda razmere so z kolektivno pogodbo zadovoljivo urejene.

Boleča rana za našo podružnico pa so zlasti delavci lesne industrije. Ne zdramijo se iz svoje zaspanosti, da bi zahtevali vsaj tiste pravice, ki jim po zakonu pripadajo.

Lesna industrija »Korotan«, ki zaposluje okrog 30 delavcev, plačuje iste od 2—2.85 din na uro, samo 6 delavcev je tako srečnih, da zaslužijo po 3 din na uro. Da bi podjetje plačevalo delavstvu tudi ugodnosti § 219, 220 in 221 obrtnega zakona, je izključeno. Kljub temu da je konjunktura sijajna, delavstvo ne najde pota iz svoje otopelosti iz strahu, da izgubi še zadnjo skorjo kruha, ker podjetje organizacije v svojem obratu ne trpi. Odbor tukajšnje podružnice si že ves čas prizadeva, da se organizira tudi delavstvo tega podjetja, toda ves trud je zaman. Namesto da bi se potom strok organizacije pobrigali za izboljšanje položaja, klečeplazijo in moledujejo za nadurno delo. Znano pa je, da je mogoče vzdržati red in mir le v tistih podjetjih, kjer istega čuva močna strok organizacija. Apeliramo zato na vse tiste, kateri še stojijo ob strani in čakajo od zgoraj pomoči, s klicem: Vsi do zadnjega v organizacijo, ker le v skupnosti je moč, v delu rešitev.

LESNI DELAVCI

PODRUŽNICA Z. L. D. J. V LITIJ

Je imela svoj redni občni zbor dne 16. aprila 1939. Posamezni podružnični funkcionarji so podali izčrpna poročila, predvsem mladi in agilni predsednik s. Žužek, ki že vsa leta vodi

podružnico. Iz njegovega izvajanja smo mogli razvideti, da je letos v mizarški stroki veliko pomanjkanje dela. Zadnji mesec lani se je zelo veliko obetalo kaj vse se bo delalo? No po toči zvonjenje tudi nič ne hasne? Marsikomu pa so se odprle oči in je razočaran nad lepimi obljubami. Težave, ki se stavljajo socialističnemu delavstvu od vseh strani, niso omajale naših vrst, temveč se še množijo, kar je prav.

Zastopnik centrale s. Dermastija je podal obširno poročilo v delovanju zveze v celi banovini. Komaj je pnehala velika kriza v lesni stroki, se že pojavlja nova ter bo zopet na stotine lesnih delavcev izročeno pomanjkanju in bedi. Že itak pasivna Slovenija trpi na pomanjkanju, kar bo gotovo še zastoj v lesni stroki položaj poslabšal. Zveza je mnogo storila na izboljšanju medz v prošlem letu, vendar pa še ne vsega, kar bi bilo potrebno za lesno delavstvo. Težka naloga čaka centralo in vse podružnice. Vendar se bo dalo vse premestiti, če bo le dobra volja med delavstvom. Zato je treba da gradimo ter smo pri tem delu vsi zaposleni, ne samo čakati na odbor, ki naj dela čudeže.

Pri volitvah je bil ponovno izvoljen za predsednika s. Žužek Franc, ostali odbor je le malo spremenjen. Odbor si je nadel nalogo, da bo delal z vsemi silami, da dvigne moralo med lesnim delavstvom, ki je najagilnejše v Litiji in okolici, kar mu rade volje priznamo.

Občni zbor je pozdravil v imenu litijske podružnice Splošne delavske zveze s. Vuk Viktor, ki je povdarjal sodružno delo med obema podružnicama na strokovnem in kulturnem polju.

Na koncu zelo žive debate se je predsednik zahvalil za udeležbo ter s pozivom na delo zaključil občni zbor.

PRETEKLI MESEC

se je vršil občni zbor Zveze lesnih delavcev Jugoslavije, podružnica Loče pri Poljčanah ob številni udeležbi lesnega delavstva. Podružnica obstoja dve leti in ima za seboj prav lepe rezultate. Pri nas je zelo težko delovanje, ker nam primanjkuje izvežbanih delavcev. Vendar pa kljub temu nočemo zadržati za drugimi lesnimi delavci, temveč širimo našo misel na ostale kraje. Mnogo ovir nam dela neki gospod, ki bi mu človek ne prisodil. Njegov poklic je povsem drugi, kot delati ovadbe, češ to so puntarji in komunisti, ter jih je treba s silo razgnati. Mi nimamo strahu, delali bomo po naših pravilih, ki jih je tudi odobrila oblast. Zavedamo se, da moramo započeto delo dovršiti! Na občnem zboru je poročal centralni tajnik s. Bricelj, o položaju lesnega delavstva. Povsod se stavljajo velike zapreke, vendar gre delavstvo preko vsega zavedajoč se položaja. Podjetja na debelo kršijo predpise socialne zakonodaje. Organizacija ima veliko dela, da brani pridobljene pravice. Nanizal je tudi položaj delavstva po drugih državah ter je borba za vsakdanji kruh povsod težka. Apeliral je na delavstvo, da je le potom skupne sile izhod v boljšo bodočnost delavskega razreda. V novo upravo so bili soglasno izvoljeni naslednji sodruzi: predsednik Zidanšek Franc, podpredsednik Mejavšek Franc, tajnik Marzidovšek Franc, blagajnik Kohne Franc, ostali odbor: Resnik Jože, Žilovec Ivan, Kovačič Ivan, Kolar Ludvik, Bravc Miha, Breznik Anton. Odbor si je nadel nalogo, da bo delal z vsemi silami, da se položaj delavstva izboljša.

MONOPOLCI**DNE 1. APRILA TEGA LETA**

je sklicala banska uprava vardarske banovine anketo za utrditev minimalne mezde v Skoplju. Na to anketo je bil povabljen tudi Savez monopolskih delavcev. Zastopnik Saveza je iznesel širši referat o monopolskih delavcih, kajti na teritoriju te banovine živi 15.000 zaposlenih monopolskih delavcev v sezoni. Ti delavci so imeli 1. julija pretečenega leta povišane dnevnice kakor vsi drugi monopolski delavci od 5—25 odst. Po preteku 4 mesecev je bivši gen. direktor Rašić to povišanje plač zopet ukinil, tako da je to delavstvo zopet prišlo na dnevnice od 8 do 20 din dnevno. Zato je zastopnik Saveza monopolskih delavcev postavil predlog na anketi, da se te plače zopet povišajo na prejšnjo višino. Predlog je bil sprejet s sporazumom zastopnika uprave monopolov, ki je bil navzoč. Na podlagi tega sklepa je delegacija Saveza monopolskih delavcev dne 16. aprila t. l. bila v avdijenci pri novem gen. direktorju dr. Markoviču ter je zagotovila to povišanje in dal pred upravni odbor, ki je to tudi odobril. S tem je monopolsko delavstvo zopet doseglo lep uspeh, za kar se mora zahvaliti savezni upravi, kajti le dobra organizacija žanje uspehe, razume se, s težko borbo. Dalje se Savezna uprava zanima in vodi akcijo tudi

za ostalo delavstvo, v prvi vrsti za stalne delavce-ke po tovarnah, tako za povišanje plač, kajti tudi plače ne odgovarjajo današnjim prilikam, na primer pri nas je največja plača din 64, kar vidimo v tujih državah, da so najmanjše plače začetnikov din 60 do din 120 dnevno.

Tako smo upravičeni misliti na povišanje plač ter je predvidena akcija tudi za povišanje pokojnin, ki tudi ne odgovarjajo današnjim prilikam.

Dalje je novi gen. direktor že obljubil povišanje sistemiziranih stalnih mest, kar je tudi velevažno. Dalje se Savezna uprava zanima za vrnitev let v stalnost itd.

Odbor podružnice v Ljubljani ima stalne zveze s Savezno upravo in pošilja gori omenjene predloge, da se stvar čim preje reši. Razumljivo je, da kakor Savezna uprava tako podružnica računata na moč, to je na članstvo. Čim več članstva, tem večji uspeh! Zato delavci-ke stopite v armado tistih, ki se za vas borijo. Ne poslušajte političnih intrigantov, ki vas samo farbajo z nekakšnim slovenstvom, a sami se vežejo z vragom za zlato tele. Delavci-ke na plan brez strahu! V borbo za naše pravice! Opustimo klečelaztvo! Saj smo pravi državljani, zato imamo tudi pravo boriti se za pravice, katere delovnemu ljudstvu pripadajo. — Družnost!

Sovjetska Rusija ni samo največja vojaška sila, ampak je hkratu tudi posebljena ideja. Kako učinkujejo takšne ideje, kjer stoji za njimi velika moč, nas pa le predobro uči francoska revolucija.

Hitler je dalje poudaril, da njegov strah ni prazen, temveč sloni na štirih neizpodbitnih dejstvih: 1. v Rusiji obvlada en sam človek 180 milijonov ljudi; 2. rusko ozemlje je varno pred napadi; 3. Rusiji nobena blokada ne more do živlega; 4. njeni industriji se ni treba bati letalskih napadov, ker je večina važnih industrij 4000—6000 km oddaljena od meje. »Te štiri okoliščine,« je rekel Hitler, »kažejo v zadostni jasnosti nevarno moč te države.«

Hitler je dalje dejal, da je ruska armada v tehniškem pogledu na najvišji stopnji popolnosti. Naposled je svojo sodbo v Rusiji strnil v besede: »Rusija ima solidno trgovino, najsilnejšo armado, največ tankov in najmogočnejše vojno letalstvo na svetu.«

(Po »Družinskem tedniku«.)

FRANCOSKI KAPITALISTI SE ZANIMAJO ZA PRIRODNA BOGASTVA JUGOSLAVIJE

Francoski kapital se je začel intenzivno zanimati za našo državo. Velika rudna bogastva in ogromni gozdovi so ustvarili pogoje za napredek gozda in rudarske industrije. Za to dvojce se sedaj zanima francoski kapital. V prvi vrsti pa za velika javna dela. Pred krizo se je francoski kapital udeleževal pri nas vseh javnih del pod svojo firmo ali pa pod imeni domačih bank. Kriza, prav za prav omejitve deviznega prometa, je te posle zavrla. Sedaj je spet nastopil čas, ko se izplača nalagati denar v jugoslovansko industrijo.

Zlasti bi se francoski kapital rad vseлил v tiste panoge naše industrije, ki se je začela šele razvijati in kaže, da bo polagoma izrinila tuje uvoženo blago in se osamosvojila od tujine. Če se to zgodi, potem bi postal uvoz nepotreben, a tuji kapital ne bi izgubil svoje dobičke.

IZVAŽANJE V NEKLIRINŠKE DRŽAVE

Znižanje nekaterih dajatev bi jugoslovansko industrijo usposobilo za izvoz proizvodov v neklirinške države po mnenju beograjske industrijske zbornice. Tajnik zbornice Miličević je namreč poročal, da bi mogla naša industrija izvažati v neklirinške države v prvi vrsti konzervirano sadje in meso ter precejšen del tekstilnih proizvodov, dalje papir in kovinske izdelke, če ne bi številne in visoke dajatve na vse strani podraževale proizvodov in s tem onemogočevale konkurenco našega blaga v tujini. Zlasti naj bi bila deležna olajšav industrija, ki predeluje imenovano robo in jo tako tudi izvaž.

Volitve obratnih zaupnikov

V mesecu majniku bodo, kakor so nam povedali, volitve obratnih zaupnikov. To velja za Slovenijo. Delavstvo voli svoje obratne zaupnike v svobodnih volitvah, na katere po zakonu o zaščiti delavcev ne more imeti nihče vpliva razen delavcev in nameščencev.

Delavstvo naj stopi povsod v stik s svojimi strokovnimi organizacijami in organizacije z delavstvom v obratih ter takoj prijavijo volilne odbore inspekciji dela v Ljubljani, to je

oni, kjer doslej še niso bile volitve ali odborov še niso prijavili. Delavstvo mora pri teh volitvah prav posebno pokazati in dokazati svojo odločnost, da ima zaupanje do svojih iskrenih tovarišev v obratih, ki razumejo njih težnje.

Delavstvo in organizacije pa naj skrbno pazijo, da se v volitve ne bodo vmešavali tuji nepoklicani vplivi.

Beležke**BIROKRACIJA PRI JAVNIH BORZAH DELA IN G. ZARIJA POPOVIČ**

Gospod Zarija Popović je bil nekdanj uradnik Centralnega odbora za borze dela. Kot tak je pridno pomagal ustvarjati ono čudo birokracije, ki ga predstavljajo naše borze dela. Bil je pri tem tako goreč, da je postal na koncu povsem nemogoč in da je moral to mesto zapustiti. Potem je organiziral brezposelne intelektualce. Sedaj je postal glavni tajnik »Jugorasa« in pravni referent delavske zbornice v Beogradu. V tem svojstvu je prišel v nedeljo na skupščino v Ljubljano, kjer je med drugim razlagal, da so krivi birokratizma pri Javnih borzah dela predstavniki strokovnih organizacij, ki tam niso imeli nikdar nobene besede.

OCENA MOČI RAZNIH DRŽAV

V zadnjih dneh mednarodne napetosti prinašajo razni časopisi in revije

poročila o moči posameznih velesil. Med drugimi mnenji je zanimivo, kako ocenjuje nemški državni kancler Hitler moč Sovjetske Rusije

Nekdanji britanski letalski minister Londonderry je pred kratkim izdal knjigo »Ourselves and Germany« (Mi in Nemčija). Londonderry je velik prijatelj tretjega rajha in je bil zadnja leta večkrat na obisku v Nemčiji; tudi s Hitlerjem se je nekajkrat sestel. O takšnem sestanku piše v omenjeni knjigi na straneh 94—101. Navzočna sta bila tudi zunanji minister v. Ribbentrop in führungerjev namestnik Hess.

V svojem pogovoru z Londonderryjem, beremo v tej knjigi, je vodja nemškega naroda izrazil svojo bojazen spričo čedalje večje vojaške in gospodarske moči Sovjetske Rusije.

»To naraščanje ruske moči,« je dejal Hitler, »me posebno vznemirja, kajti

TIHOTAPSTVO TOBAKA V HERCEGOVINI NARAŠČA

Zasledovanje tihotapcev tobaka je organizirala ponovno monopolska uprava v Hercegovini. Ko je končana doba odkupovanja tobaka, se začne za financiranje čas najtežje službe. Hercegovci so znani kot najbolj drzni tihotapci tobaka v naši državi. Predlanski so organi oblasti zaplenili 2300 kg tihotapskega tobaka, lani pa kar 7500 kg. To kaže, da tihotapstvo narašča. Seveda moramo pri teh številkah vedeti, da je bilo toliko tobaka zaplenjenega, nikomur pa ni znano, koliko tisoč kilogramov se ga je tihotapcem posrečilo kljub budnosti organov prethotapiti. Lovljenje tihotapcev je nevaren posel. Kadarkoli se srečajo, nastane boj. Revščina, v kateri žive Hercegovci, pa je tolika, da ljudi kljub vsem oviram in nevarnostim požene v tihotapstvo. Monopolska uprava plačuje kilogram prvovrstnega tobaka po 15 din, a tihotapec ga prodaja v Bosni po 50 din, smejli pa ga ponese celo v Zagreb in druga mesta in ga tam prodajajo po 200 do 300 dinarjev za kilogram.

NAPREDOVANJE BEOGRADA

O ogromnem napredku Beograda po vojni govore tudi visoke številke o površini moderno tlakovanih cest v mestu. Po vojni je Beograd imel vsega okrog 53.000 m² tlakovanih cest, letos pa jih ima že 1.864.000 m². Takrat je imelo mesto 309 ulic sedaj pa jih ima že 1680. Tlakovanje ulic in cest je veljalo več kot pol milijarde din. Zadnja leta porabi občina povprečno po 5 milijonov dinarjev za tlakovanje letno. Izdatki se krijejo iz rednih dohodkov mesta, ki so zaradi osredotočenega gospodarskega in upravnega življenja mnogo večji kakor pa v drugih naših mestih, čeprav so prebivalci prestolnice manj obremenjeni z dajatvami kakor pa drugod.

PREMOGOVNIK PEKLENICA PREŠEL V LAST MARIBORSKE MESTNE HRANILNICE

Mestna hranilnica mariborska je kot glavni upnik kupila na dražbi premogovnik Peklenico v Medjimurju. Sedaj je bilo podjetje novemu lastniku definitivno dodeljeno. Hranilnica je že izdelala načrte za povečanje obrata in bo deloma izmenjala zastarele naprave. K temu spada tudi elektrarna, ki naj dobavlja rudniku potrebno energijo za obrat. Hkrati bo premogovnik oddajal tok tudi sosednjemu Murskemu središču in nekaterim vasem v okolici. Na ta način se bo elektrificiral velik del Medmurja.

TVORNICA OLJA

Ivan Hochmüller v Mariboru je zaradi razmer znatno skrčila obrat. Skladišča

se bodo spremenila v stanovanja. Zankrat ostane samo menjalnica v obratu.

NADALJNJA DEMONTAŽA TEKSTILNE INDUSTRIJE

Tvrdba E. Zelenka v Mariboru seli tudi predilnico

Kakor smo že pred kratkim poročali, je tvrdba E. Zelenka in drug v Mariboru, katere lastnik je industrijec B. Schonsky, ustavila obrat v svoji predilnici, ker jo namerava izseliti iz Maribora. Sedaj je odpovedala tudi delavstvu tkalnice, ker so se začeli demontirati stroji tudi v tem oddelku. Zaradi postopne ustavitve obrata v tej tovarni je na cesti skoraj 500 delavcev in uradnikov. Razumljivo je, da se delavstva polasča razburjenje, ker ni mnogo izgledov, da bi dobilo zaposlitve drugod.

KAM PLOVE EVROPA!

Kje bratoljubje imaš; govori Evropa, Evropa! Ti pobeljen si grob, vse je sleparstvo in laž!

Tako je vzkliknil v lepem verzu naš narodni pesnik J. Stritar, ko se je nahajala Evropa morda na boljšem stališču kakor danes, a besede so bile že tedaj pravične in na pravem mestu. Od takrat je poteklo okrog 50 let in Evropa plava danes v laži in sleparstvu, kakor še nikoli poprej. Spori, konference, pogodbe, obljube in izdajstva; novi spori, politične spletke, prevare; zopet konference, novi kupi nesmiselnih papirjev: mednarodno pravo, humanizem, morala itd., podpisi, pečati in vse skupaj se gre prašit v arhiv ali v koš. Toda vojna nadaljuje in požira na tisoče nedolžnih bitij. Nova pokopališča, novi pohabljeni, nove sirote; kup gorja, ki kopiči sovraštvo in vzbuja srd ter željo po maščevanju, v katerem bo prej ali slej utonila brezčutna Evropa.

In vse izgleda, da je to zločinstvo, ki se je izvršilo v Španiji in tudi na Kitajskem, kajti Evropa je odgovorna za mnogo reči, ki se dogajajo izven nje — komaj začetek velike in neizogibne tragedije. Neizogibne — tako si lahko mislimo, ko čitamo izjave odgovornih ljudi, ki povejo da do meseca maja ali pa, da letos še ne bo vojne. Človek obstane, ko čuti kako je vse to ravnodušno povedano. Nekako tako, kakor da je vojna drugo leto — ali še poprej ali kasneje, neobhodno potrebna, da »reši človeštvo«. Sicer pa bi tudi lahko zagotovili, da je sploh ne bo; nobeden človek ne more tega verjeti. Ogromne svote grejo danes za orožje. V vseh velikih državah — pa tudi v malih, ki se hočejo obdržati na površju v prihodnjem metezu — se izda čez tretino državnega proračuna za vojaške priprave. Če prištejemo k temu še izvanredne svote, ki se

določajo od časa do časa za pomnožitev oboroževanja in da se pridobi »zamujeni« čas; pridemo do fantastičnih števil, ki nam pojasnijo bedno gospodarsko in moralno stanje Evrope. Edina industrija, ki še danes tam cvete v popolnem razmahu, je vojna industrija in vojne priprave. Vse mora biti temu podrejeno: življenje posameznika, družina, šola, vera in cel narod z vsemi dovoljenimi ustanovami. Kultura naroda je danes odvisna od števila kanonov, zrakoplovov in vojnih ladij; civilizacija pa števila za vojno pripravljene ljudi in od stopnje kako je ljudstvo podrejeno in poživinjeno. Če pomislimo, da se vse to dogaja v dobi, ko je človek s svojim umom dosegel visoko stopnjo napredka, v dobi radija, televizije in sto drugih čudovitih iznajdb, ki pričajo o moči človeškega razuma, pridemo do zaključka, da vlada v Evropi družba omejenih sebičnežev, ki ne želi ničesar drugega, kot da namesto poštenih ljudi, ki bi gradili polja, gradili ceste, nove vodovode, nižali ali višali hribe: kakor pač zahteva strategija, a vse bo služilo enemu in edinemu cilju: vojni!

Tudi konference se bodo nadaljevale; lagali in sleparili bodo eden drugega. Sklepali pogodbe, zatrjevali da je mir neobhodno potreben, a pri vsem tem pa bodo delali za vojno, kajti na gnili podlagi se ne more graditi nič trajnega in ne skleniti nič stalnega.

Medtem se Evropa, dežela sicer že starih bojev, a tudi kulture in civilizacije, pogreza od dne do dne bolj v črno temo. Nekdo mora pač imeti od tega korist, a tukaj bi morali pričeti že novo poglavje.

DVE HIDROCENTRALI BI HOTELI ZGRADITI ITALIJANI NA DRINI

Italijanski konzorcij za elektrarne v Milanu je vložil prošnjo za dovolitev gradnje hidrocentrale na Drini pri Bajini, ki bi imela 22.000 k. sil. Sedaj je predložil ta konzorcij še eno prošnjo za ustanovitev druge hidrocentrale na Drini, ki bi imela 58.000 HP, torej obe skupno 80.000 konjskih sil. Investicije za zgraditev obeh elektraren bi znašale približno 280 milijonov din. Cena toka v teh centralah bi znašala od 18 do 24 par za kilovatno uro. Milanški konzern bi ustanovil delniško družbo, ki bi zgradila obe elektrarni.

ŠVEDI BI ZGRADILI NAPRAVE ZA PRIDOBIVANJE SUROVEGA ŽELEZA Z ELEKTROLIZO

»Jug. Kurir« poroča, da se je neka švedska skupina ponudila, da zgradi v Jugoslaviji topilnice za pridobivanje surovega železa z elektrolizo. Za nas bi bil ta način pridobivanja železa velike važnosti, ker ne bi več potrebovali koksa, ki ga moramo sedaj uvažati. Kljub temu pa še ni gotovo, če bo švedska ponudba tudi sprejeta.

Brivski in frizerski pomočniki so zborovali

Brivski pomočniki so med vsem obrtništvom najslabše plačani.

V prostorih Delavske zbornice je bil redni občni zbor »Zveze brivskih in lasničarskih pomočnikov«, podružnice Ljubljana. Zbor je ob številni udeležbi članstva otvoril predsednik Leopold Tavčar, ki je uvodoma pozdravil navzoče, posebej pa zagrebškega delegata s. Meršeta in predstavnika Delavske zbornice s. Briclja, nakar je podal kratek pregled dela v preteklem letu.

Tajniško poročilo je podal tajnik s. Edo Zagorišek, ki je poročal o notranjem poslovanju organizacije in omenjal prireditve med letom. Organizacija je priredila tudi strokovni tečaj,

ki se je začel 7. nov. lani in se končal 16. februarja letos. Tečaj je vodil tovariš Slavko Vašl, poučevala pa sta tovarišica Štefi Murko in tovariš Josip Felker. Obiskovalo ga je 17 tečajnikov in je bil uspeh zelo zadovoljiv. — Med letom je bila ustanovljena tudi sekcija damskih frizerjev in frizerk, ki obeta sčasoma močno napredovati. Sekciji predseduje tov. Felker Josip. Iz blagajniškega poročila s. Novaka izhaja, da so finančne razmere v društvu povoljne. Za nadzorni odbor je poročal s. Hanza Borovnik, ki je predlagal odboru razrešnice, kar je bilo sprejeto.

K besedi se je javil savezni delegat s. Merše, ki je pozival navzoče k večjemu zanimanju za okrepitev organizacije v znamenju vzajemnih ciljev, obenem pa priporočal, naj se članstvo izobražuje potom strokovnih knjig, ker le tako jim bo mogoče izboljšati svoj položaj. Govornik se je pritožil nad desorganizacijo beograjskih tovarišev, kar škoduje le njim samim. V nadaljnjem je poročal o nagradnih tek-

movanjih, ki se bodo nadaljevala v raznih mestih.

Pri raznoterostih je povzel besedo s. Slavko Vašl, ki je omenjal težko borbo pomočniškega zbora med letom, ki je pa še ni konec. Še nadalje se bo treba boriti za pravični delovni čas in kolektivno pogodbo. Ugotavlja, da so brivski pomočniki najslabše plačani med vsem obrtništvom. Po govoru zastopnika Delavske zbornice s. Briclja, ki je pozival članstvo, da pridobi za organizacijo še ostale neorganizirane tovariše, s čimer bo dosežena večja možnost izboljšanja položaja pomočnikov, so sledile volitve novega odbora. Predložena je bila samo ena lista in je bil izvoljen za novega predsednika Slavko Vašl, za tajnika Meštrovic in za blagajnika Novak. V odbor pa: Borovnik, Klemenc in Cvenček. Za namestnike: Franič, Pavelšek, Oblak. V nadzorni odbor: Tavčar, Izlakar, Suhajič. Namestniki: Tribežnik, Kováč in Jutsin.

Pred zaključkom zborovanja je bil sprejet še predlog člana Novaka, ki gre za tem, da se vodi seznam brezposelnih članov, katerim naj organizacija preskrbi službe.

2976 INDUSTRIJSKIH PODJETIJ JE V JUGOSLAVIJI

Koncem 1. 1938. je bilo v Jugoslaviji 2976 industrijskih podjetij. Celotna vrednost njih izdelkov se ceni na 14,5 milijarde din. Na posamezne stroke odpade naslednje število podjetij: živilska industrija 853 podjetij, vrednost njihovih proizvodov 4,2 milijarde din, lesna industrija s 396 podjetji in vrednostjo proizvodnje 1,69 milijarde din, tekstilna industrija

REVIZIJA ZAKONA O STAROSTNEM ZAVAROVANJU DELAVCEV

Že ob uveljavljanju zavarovanja delavcev za starost in onemoglost smo trdili, da ne pomeni zadostno osiguranje delavcev za starost in onemoglost. Predvsem so določeni zavarovalni prispevki (3 odst. od 100 din zaslužka) tako nizki, da ne morejo jamčiti za zadostne rente delavcev v starosti.

Drugi veliki nedostatek je starostna meja 70 let življenja, ki šele daje pravico do rente, če ni prej nastopila onemoglost ali smrt.

Nadalje določa zakon dve zavarovalni karenci, minimalno štiri leta in maksimalno deset let. To pomeni, da znaša polna karencna doba deset let neglede na to, če je delavec delal 20, 30 ali več let. Renta se po desetletni karenci ne zvišuje več.

Če preštudiramo zavarovalnotehnične račune, vidimo, da je zavarovanje visoko rentabilno ter da bi se lahko znižala starostna doba vsaj na 65 let. S preureditvijo karenc pa bi se že ob tem prispevku lahko bolj in bolj zvišale rente po delovni dobi. Potrebno pa je zvišati prispevke, da bo zavarovanje nudilo rente, od katerih bodo izčrpani delavci mogli živeti še vsaj nekaj dni svojega življenja.

Reforma delavskega starostnega zavarovanja je potrebna že sedaj, računati pa moramo s tem, da postaja socialni položaj delavcev, zlasti starih in onemoglih, vsak dan slabši.

**V vsako delavsko
stanovanje naš de-
lavski tisk!**

Kultura

Proslava 20-letnice »Del. pev. društva
»Solidarnost« in Del. knjižnice
dne 9. julija v Kamniku

Delavstvo Kamnika se pripravlja z veliko vnemo na svoj kulturni dan. Obeta se manifestacija prosvetnega dela v dokaz, kako proletarijat visoko ceni izobrazbo in kulturo v svojih vrstah. Zaveda se, da le s pomočjo dviga duha in obzorja stopa korak za korakom k cilju.

Kamniško delavstvo je ponosno na sad dvajsetletnega dela. Društva, ki danes slavita svoj jubilej, sta nastali takrat, ko je nastala naša Jugoslavija. Ustanovitelji (katerih imena bomo prinesli na drugem mestu) so gradili to kulturno stavbo Kamniškemu delavstvu na trdnem temelju svoje jugoslovanske svobodne države, trdno verujoč, da bo ta Jugoslavija dala svobodni pokret ne samo na kulturnem polju, nego tudi svobodni polet vsega delovnega ljudstva te države, za katero je ravno to ljudstvo največ žrtvovalo. Saj so na najbolj vidnem mestu baš oni, ki so kot dobrovoljci solunske in koroške fronte pomagali graditi državne temelje. In danes po dvajsetem letu, ko od vseh strani butajo valovi sovraštva in nasilja ob te temelje in skušajo porušiti sad dela in žrtev, bo zopet delovno ljudstvo s svojimi prsi tvorilo jez, katerega ne bo strla nobena sila. Junaki, ki so se žrtvovali ideji Jugoslovanstva ob nastanku, se bodo tembolj žrtvovali danes v obrambo, ako bo delovnemu ljudstvu dana garancija svobode in miru, ker le pod temi pogoji je ljudstvu dana možnost kulturnega razvoja.

Tem potom apeliramo na vso zavedno delavsko javnost, da to proslavo moralno podprejo. Delavska prosvetna društva pa vljudno

prosimo, da se čim preje prijavijo in tako olajšajo delo pripravljalnemu odboru. Mnogo se jih je že prijavilo, katerim se na tem mestu sodružno zahvaljujemo. Sodruži in sodružice, bodite prepričani, da bomo znali ceniti vsako še tako majhno moralno podporo. Vemo, da so časi slabi, vemo tudi to, da zelo mnogo tvegamo, ker vsaka akcija je zvezana s stroški, toda ne strašimo se žrtev. Poplačani bomo stotero takrat, ko si bomo stiskali naše žuljave roke in si gledali v trudne oči.

V kratkem bomo izdali okrožnico št. 2 in prosimo društva, da čim preje prijavijo svoje nastope. Primanjkuje nam naslovov, da se javijo, posebno pevski zbori in godbena društva naj ne prezrejo vabila sotrpinov

iz Kamnika.

Občni zbor Cankarjeve družbe v Ljubljani se bo vršil v četrtek, dne 27. aprila ob 19. uri v društvenih prostorih, Miklošičeva c. 22-A/1 z običajnim dnevnim redom. Ustanovniki, zapniki in člani, ki Vam je pri srcu nadaljnji razvoj te delavstvu potrebne družbe, udeležite se občnega zbora.

Važno obvestilo!

Izšla je znamenita brošura pod naslovom »Pot do blagostanja, sreče in neodvisnosti« z zelo pestro in poučno vsebino, ki bo zanimala vsakogar. Ta brošura daje odgovor na vsa sodobna gospodarska vprašanja. Vsakemu človeku, delavcu, kmetu, uradniku, obrtniku ali trgovcu, prav vsakemu bo knjižica prav prišla in vsak bo dobro storil, ako se bo ravnal po nasvetih, ki jih bo našel v njej. Odločili smo se poslati to knjižico, do nadaljnjega, brezplačno vsakemu, ki nam pošlje svoj naslov in znamko za 1 dinar za poštnino. Pišite še danes na »Moj dom, Ljubljana, Dvořakova ul. 8.